

ANTISEMITISM – DÅ OCH NU

FORUM
FÖR
LEVANDE
HISTORIA

FOTO: VINCENT KESSLER, REUTERS

Chock och sorg i Pittsburgh, USA, efter ett terroråd mot en synagoga i oktober 2018, då en högerextremist dödade elva personer.

FOTO: JEFF SWENSEN/GETTY IMAGES/AF

ANTISEMITISM – ETT ALLVARLIGT PROBLEM

Antisemitismen är ett hot mot judar, men även mot demokratin.

Brandbomber kastas mot en synagoga. Judar trakasseras på gatan och i skolan. Hat och konspirations-teorier sprids på nätet. Antisemitism är ett allvarligt problem i dagens Sverige.

I en del andra länder har vi sett dödliga terroråd mot judiska mål och regeringar och etablerade medier som underblåser fientlighet mot judar och andra minoriteter.

Antisemitismen har djupa rötter. Många fördomar om judar kan spåras hundratals år tillbaka.

Liksom tidigare i historien är det i dag ofta kriser och konflikter, inhemska eller globala problem, som aktiverar antisemitismen. Det skapar möjligheter att utnyttja den i politiska syften. Även i vår tid utgör konspirationsteorier om judar en viktig beståndsdel i antidemokratiska ideologier och rörelser.

Antisemitism får svåra konsekvenser för judiska minoriteter i Sverige och andra länder. I likhet med all annan rasism är den också ett angrepp på grundläggande demokratiska värden. Att motverka antisemitism är därför ett demokratiskt ansvar.

» **Det finns många likheter mellan antisemitism och andra former av rasism.** «

VAD ÄR ANTI-SEMITISM?

Fördomar och myter om globala konspirationer.

Antisemitism betyder fördomar och hat mot judar. Det handlar om negativa eller fientliga attityder och föreställningar, men också om handlingar som diskriminering och våld.

Antisemitismen bygger till stor del på historiskt och kulturellt rotade fördomar och myter som förs vidare, utvecklas och anpassas till nya omständigheter.

Det finns många likheter mellan antisemitism och andra former av rasism. T.ex. det antidemokratiska avvisandet av principen om alla människors lika värde. Uppfattningen att vissa grupper är överlägsna och andra underlägsna och synen på "de andra" som en enhetlig grupp som tillskrivs negativa egenskaper.

Men det finns också skillnader. En sådan är att judar i antisemitisk propaganda ofta påstås besitta en enorm och mystisk makt och sägs styra världen genom hemliga konspirationer. Detta särdrag gör att antisemitismen fungerar som en falsk "förklaring" till allt som har hänt och händer i världen i dag. Judar har på falska grunder beskyllts för att ligga bakom allt från dödliga epidemier, världskrig och ekonomiska kriser.

Antisemitismen tar sig bland annat uttryck som hatbrott, till exempel vandalisering av synagogor och andra institutioner.

FOTO: TOMAS HAENTZCHEL, AP.

Antijudiska myter har lett till förföljelse och massmord. På bilden, hämtad ur en tysk skrift från 1493, visas hur judar bränns på bål.

BILD: WIKIMEDIA COMMONS

KRISTEN OCH MEDELTIDA JUDEFIENTLIGHET

Från demonisering till förföljelse och fördrivning.

En av antisemitismens viktigaste källor är den religiösa antijudiska idétradition som utvecklades av den kristna kyrkan. Kristendomen påstod sig ha ersatt judendomen. Judars vägran att erkänna Jesus som Guds son skapade problem för kyrkan och väckte ilska.

En rad beskyllningar riktades mot judarna. Allvarligast var anklagelsen om att de skulle ha dödat Kristus. Antijudiska lagar stiftades i syfte att hålla isär kristna och judar, men diskrimineringen av judar skulle också demonstrera Guds bestraffning av dem.

Från och med 1000-talet förstärktes fientligheten mot judar i Europa. Nya folkligt förankrade myter dök upp. Judar beskrevs som Djävulens sändebud och anklagades för att döda kristna barn och använda deras blod i religiösa ritualer. I samband med pesten på 1300-talet spreds rykten om att judar förgiftade brunnar för att sprida sjukdomen. Föreställningen om en judisk konspiration mot kristna bredde ut sig allt mer.

På flera platser ledde beskyllningarna till förföljelse, fördrivning och massmord. Vid 1500-talets början hade stora delar av Västeuropa tömts på sin judiska befolkning. Många judar tvingades utvandra till Östeuropa och till Osmanska riket.

MODERN ANTI- SEMITISM

Nationalism och rasism ger antisemitismen nytt bränsle.

För Rysslands judar präglades 1800-talet av diskriminering och fattigdom. En våg av pogromer (angrepp) bidrog till att miljoner utvandrade eller flydde.

I andra delar av Europa förbättrades judarnas situation efter den franska revolutionen. Gradvis fick judarna samma medborgerliga rättigheter som andra och kunde aktivt delta i samhällslivet.

Mot slutet av 1800-talet förstärktes antisemitismen återigen på flera håll, delvis en reaktion mot judars ökade rättigheter. Fientligheten påverkades även av tilltagande nationalism och rastänkande. Nationalistiska partier med antijudiska program grundades i Tyskland, Frankrike och andra länder. I antisemitisk propaganda beskrevs judar nu som ett hot mot den enhetliga nationen eller "rasen".

Bland motståndare till samhällets modernisering fanns många som utpekade judar som den drivande kraften bakom dessa förändringar. Såväl socialism som kapitalism kunde fördömas som "judiska" idéer och företeelser.

Efter första världskriget (1914–1918) och ryska revolutionen (1917) ökade antisemitismen kraftigt. I Tyskland anklagade högerradikala grupper judar för krigsförlusten och de ekonomiska kriser som följde.

En fransk bild från 1898 speglar myten om en judisk världskonspiration, en fantasi som fick stor spridning i Europa och andra delar av världen efter första världskriget. Antisemitiska teckningar som denna framställer ofta judar som ondskefulla figurer med kroknäsa och kloliknande händer.

BILD: CHARLES LUCIEN LÉANDRE/WIKIMEDIA COMMONS

I det nazistiska koncentrations- och förintelselägret Auschwitz-Birkenau mördades mellan 1940 och 1945 omkring en miljon judar, 75 000 icke-judiska polacker, 21 000 romer och tusentals andra. Bilden visar judiska kvinnor och barn från Ungern när de just har anlänt till lägret, innan de förs till gaskammaren.

FOTO: WIKIMEDIA COMMONS

NAZISTISK ANTISEMITISM OCH FÖRINTELSEN

Från förföljelse i Tyskland till folkmord på Europas judar.

Nazisterna tog makten i Tyskland 1933 och införde diktatur. I den nazistiska ideologin och politiken var antisemitismen och rasismen central. Judar utpekades som orsak till Tysklands alla problem och beskrevs som en världshistorisk och global fiende – ett dödligt hot mot Tyskland och den "ariska rasen".

Judar och andra grupper utsattes för en statligt organiserad förföljelse. Lagar tillkom som uteslöt judar ur det tyska samhället. I november 1938 genomförde nazisterna en omfattande pogrom mot judarna i Tyskland och Österrike.

Under andra världskriget (1939–1945) övergick förföljelserna till ett folkmord på judar i alla de länder som Tyskland ockuperade eller hade inflytande över. Vid krigets slut hade närmare sex miljoner judiska barn, kvinnor och män mördats, framförallt i massskjutningar och gaskammare.

I Tyskland begick nazisterna också grova brott mot andra grupper, som politiska motståndare, Jehovas vittnen, människor med funktionsvariationer och homosexuella. Under kriget utsattes även romer och icke-judiska polska civila för folkmord. Omfattande krigsförbrytelser drabbade även sovjetiska krigsfångar.

EFTER- KRIGSTIDEN

Antisemitismen försvagas i Västeuropa, men används i politiska syften i Östeuropa och Mellanöstern.

Efter andra världskriget och Förintelsen försvagades antisemitismen i västeuropeiska demokratier. I Sovjetunionen och andra kommunistiska diktaturer i Östeuropa användes judehat i politiska syften. Bland annat utlöste den polska regimen en antisemitisk kampanj 1968 mot landets få kvarvarande judar. Många avskedades från sina arbeten och tusentals tvingades lämna landet. Cirka 3000 av dessa kom till Sverige.

Även om situationen för judar i Mellanöstern historiskt sett varit jämförelsevis bättre än i Europa så fanns antisemitism även där. Den förstärktes efter staten Israels tillkomst 1948 och de konflikter som följde. I arabiska stater och bland Palestinas arabiska befolkning uppfattades Israels grundande som en stor orättvisa. I samband med kriget 1948 flydde eller fördrevs runt 700 000 palestinier.

Judiska minoriteter i Mellanöstern och Nordafrika utsattes för fientlighet och våld. Majoriteten judar, runt 800 000, utvandrade, flydde eller fördrevs. Icke-demokratiska regimer och rörelser utnyttjade antisemitismen för politiska syften, och gör så än idag.

Under den antisemitiska kampanjen i Polen i slutet av 1960-talet anklagade regimen polska judar för att vara "sionister" och agenter för Israel. Bilden visar ett massmöte under kampanjen. På plakaten står bland annat "Sionisterna till Israel".

FOTO: POLISH PRESS AGENCY

I Sovjetunionen och andra kommunistiska diktaturer i Östeuropa användes judehat i politiska syften.

En vandaliserad judisk begravningsplats i Frankrike 2010. Här, liksom i flera andra länder, har hatbrotten mot judar ökat.

FOTO: VINCENT KESSLER, REUTERS

ANTISEMITISM I DAG

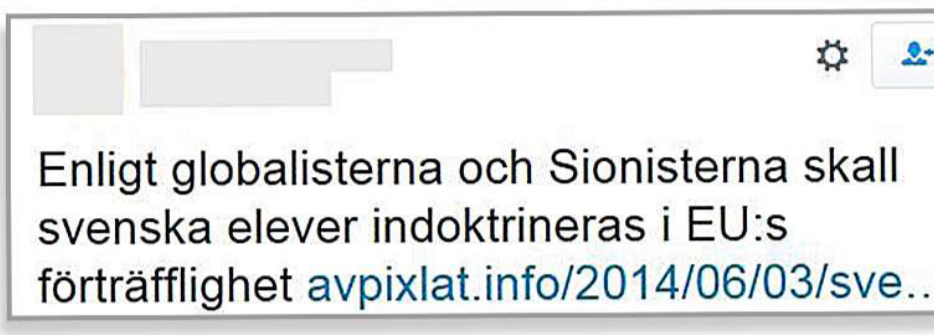
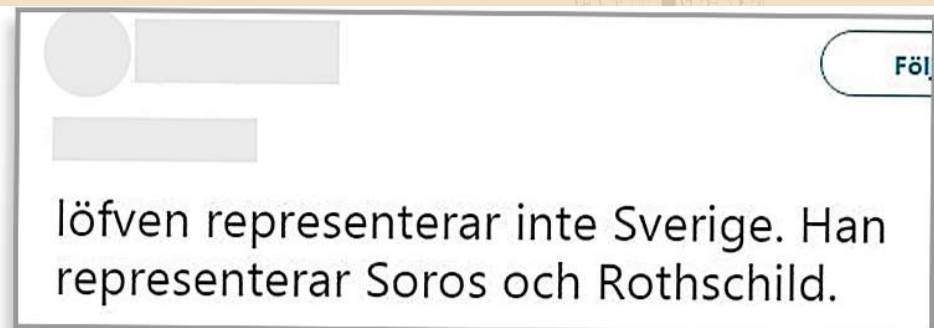
Antijudisk propaganda sprids via sociala medier och av extrema rörelser.

Sedan millennieskiftet har antisemitismen blivit allt mer tydlig i Sverige, Europa och andra delar av världen. Via sociala medier har konspirationsteorier och anti-judiska budskap fått ökad spridning. Dessa har även givits kraft av nationalistiska och rasistiska strömningar i Europa och USA, liksom av propaganda med ursprung i Mellanöstern.

I flera länder har hatbrotten mot judar ökat. Det handlar om hets, hot, våld och vandalisering av synagogor och judiska begravningsplatser. Många vittnar också om att antijudiska glåpord har blivit vanligare i vardagliga sammanhang, på bussen, i skolan eller på fotbollsläktaren. Antijudiska fördomar förekommer i olika befolknings-

grupper. Antisemitism är också ett centralt inslag i ideologi och propaganda hos nazistiska och andra högerextrema rörelser liksom i extrema islamistiska rörelser. Dessa står bakom ett stort antal hatbrott och terrorattentat mot judar.

Antisemitism sprids också i forum på nätet som samlar individer som tror på olika typer av konspirationsteorier.

I antisemitisk propaganda används termer som "sionister", "globalister", "Rothschild" och "Soros" som kodord för judar eller en "judisk världskonspiration".

I ett av exemplen från år 2017 beskrivs Sveriges statsminister Stefan Löfven som ett verktyg för en "judisk sammansvärjning". Ibland sammansmälter denna antisemitiska myt med konspirationsteorin om "illuminati".

SKÄRMAVBILDER FRÅN TWITTER

FÖRDOMAR OCH KONSPIRATIONSTEORIER

Myten om en judisk världskonspiration är central i dagens antisemitism.

Dagens antisemitism består till stor del av föreställningar med djupa historiska rötter. Det gäller till exempel fördomar om att judar är snåla, rika och mäktiga, och bilder som framställer judar som ondskefulla, kroknästa figurer som lurar sin omgivning.

Myten om en judisk världskonspiration var central i den moderna antisemitism som växte fram i slutet av 1800-talet och fick sitt mest extrema uttryck i nazismen.

Denna fantasi spelar en avgörande roll även i dagens antisemitism. Lögner om att banker, medier och regeringar i väst styrs av judar har stor spridning på nätet och propageras av högerextremister och extrema islamister. I antisemitisk propaganda ersätts ibland ordet "judar" av kodord som "sionister", "globalister", "Rothschild" och "Soros".

Högerextrema grupper som utmålar invandring som ett hot mot "vita" sprider också myter om att en judisk sammansvärjning ligger bakom migrationen. Denna konspirationsteori har även underblåsts av en del politiker i Europa och i USA.

judarna gör samma som hitler fy faen !!

för 19 timmar sedan

Gilla 482

ANTISEMITISM I DEBATTEN OM ISRAEL

Kritik mot Israels politik är inte antisemitism men debatten om Israel-Palestinakonflikten kan innehålla fördomar mot judar.

I debatten om Israel-Palestinakonflikten riktas kritik mot Israels politik. Kritiken har oftast ingenting med antisemitism att göra. Men debatten kan ibland innehålla fördomar och hat mot judar. I en del europeiska länder har också antalet rapporterade hatbrott mot judar ökat i samband med att Israel-Palestinakonflikten förvärrats.

Kritik av Israels politik är inte antisemitism men den blir antisemitisk om den använder sig av antijudiska uttryck och föreställningar. Den blir också antisemitisk om den riktas mot judar som grupp och gör judar utanför Israel, till exempel i Sverige, ansvariga för den israeliska regeringens politik.

Antisemitism kan även yttra sig i att personer likställer Israels politik med Nazitysklands förintelsepolitik. Denna typ av jämförelser är sällsynta i debatter om andra stater eller parter som är inblandade i konflikter. Jämförelserna demoniserar Israel och förvanskar grovt nazismens brott.

Ibland förekommer antisemitism i debatten om Israel-Palestinakonflikten, som i det här exemplet där judar som grupp angrips och påstås begå samma brott som Nazityskland.

SKÄRMAVBILD FRÅN FACEBOOK

Förintelsen av Europas judar är ett av de mest väldokumenterade folkmorden i historien.

Följ

Förintelsebluffen avslöjad en gång för alla.

Antisemitisk propaganda om att Förintelsen är en "bluff" sprids på sociala medier.
SKÄRMAVBILD FRÅN TWITTER (KOPIA)

FÖRNEKANDET AV FÖRINTELSEN

Förnekarnas propaganda bygger på antisemitiska föreställningar.

Sedan andra världskriget har högerextrema och andra antisemitiska individer och grupper i Sverige och Europa försökt förneka Nazitysklands folkmord på judar. Viktiga syften med detta är att rentvå nazismen och förstärka hatet mot judar. Propaganda som förnekar Förintelsen förekommer också sedan länge i Mellanöstern.

Förintelsen av Europas judar är ett av de mest väldokumenterade folkmorden i historien. Det finns omfattande forskning som bygger på vittnesmål från förövare, offer och åskådare, nazisternas egen dokumentation samt autentiska platser. Brotten har även dokumenterats i flera rättsprocesser.

I förnekarnas propaganda erkänns inget av detta. Istället sprids myten om att Förintelsen är en lögn som judarna har hittat på för att vinna ekonomiska fördelar och stöd för Israel. Propagandan bygger på myten om en judisk världskonspiration men också på antisemitiska föreställningar om judars påstådda girighet.

Det förekommer även försök att förvanska och förminska Förintelsens innebörd och omfattning, till exempel genom att den likställs med de allierades flygbombningar av Tyskland under andra världskriget.

ANTISEMITISMENS KONSEKVENSER

Svåra följder för judiska minoriteter.

Antisemitism har genom historien lett till diskriminering och förföljelse. Det mest extrema exemplet är Nazitysklands folk mord på Europas judar.

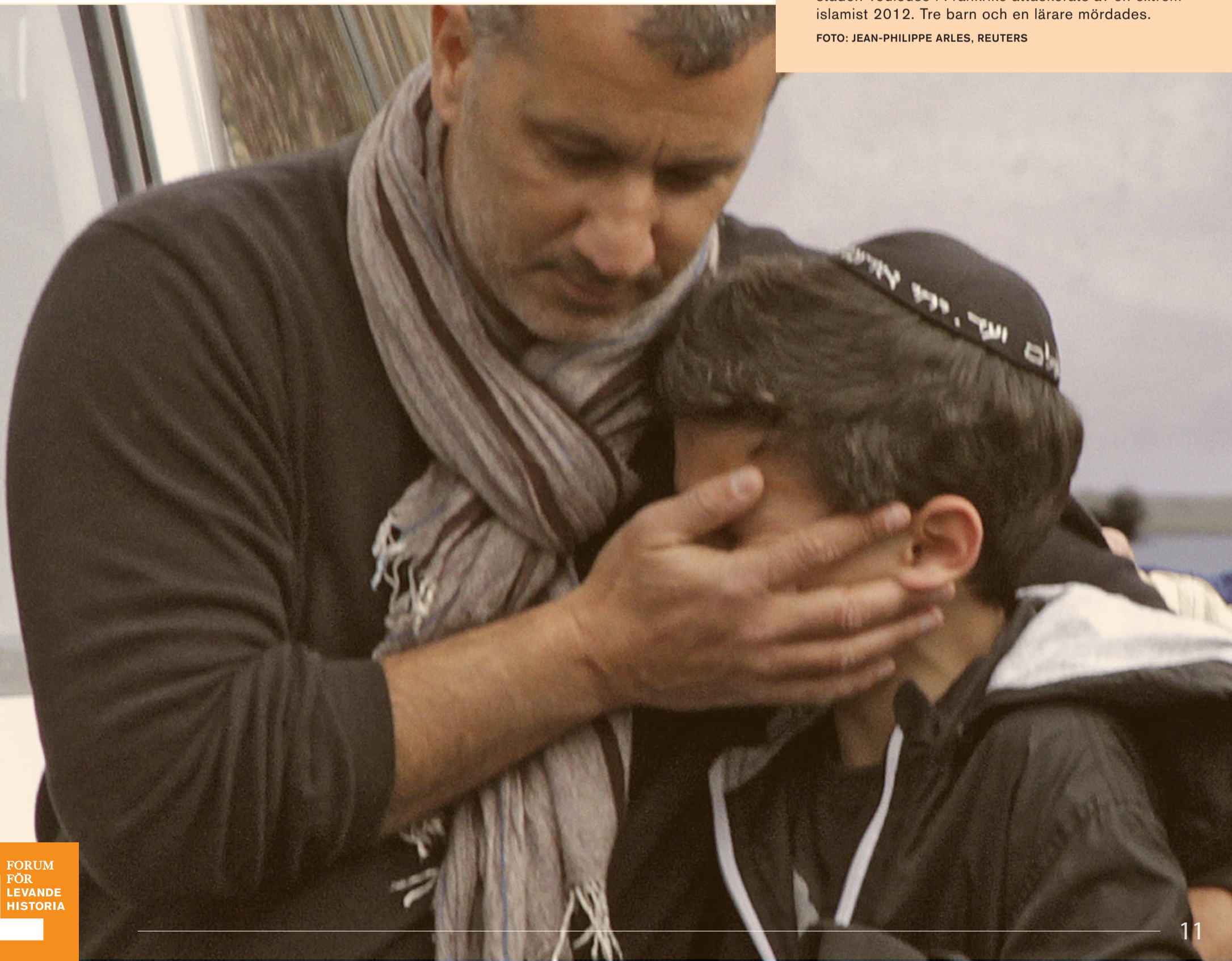
Även om situationen i dag inte kan jämföras med de mörkaste kapitlen i europeisk-judisk historia, drabbar antisemitismen judiska minoriteter hårt. Den leder till hatbrott och våld, och skapar rädsla och otrygghet bland judar. Vissa vågar inte visa sin judiska identitet av fruktan för att angripas. Risken för våld gör också att synagogor och andra judiska institutioner måste omgärdas av omfattande säkerhetsarrangemang.

Exemplet med den tyska nazismen visar att en ideologi och politik som bygger på antisemitiska föreställningar kan driva inte bara ett land utan världen till en katastrof.

Antisemitism och andra former av rasism bryter mot den för demokratin grundläggande principen om alla människors lika värde.

En pojke förs i säkerhet efter att en judisk skola i staden Toulouse i Frankrike attackerats av en extrem islamist 2012. Tre barn och en lärare mördades.

FOTO: JEAN-PHILIPPE ARLES, REUTERS

» **Ställ kritiska frågor och säg ifrån när du möter fördomar och fientlighet mot judar.** «

Uttryck för solidaritet efter en attack i december 2017 mot synagogan i Göteborg.
FOTO: NORA LOREK / TT

VAD KAN DU GÖRA FÖR ATT MOTVERKA ANTISEMITISM?

Säg ifrån när du möter fördomar om judar – och om andra grupper.

Skaffa dig kunskap om antisemitismens historiska bakgrund, uttrycksformer och konsekvenser. Vilka fördomar och konspirationsteorier finns om judar? Hur används de i politisk propaganda? Vad har judehat lett till historiskt och vilka följder får antisemitismen i dag? (Läs mer på www.levandehistoria.se: *Antisemitism - då och nu*, ett digitalt material framtaget av Svenska kommittén mot antisemitism (SKMA) och Forum för levande historia, 2018)

Ställ kritiska frågor och säg ifrån när du möter fördomar och fientlighet mot judar. Förklara att påståendena är

felaktiga och kan vara farliga. Att de kan inspirera till hot, våld och skadegörelse. Förklara att antisemitismen även är ett hot mot demokratin.

Säg nej till alla former av rasism. Att vara emot rasism mot en grupp men acceptera hat mot en annan grupp har inget med antirasism att göra. Om fördomar och hat mot en grupp accepteras eller ursäktas ökar risken för att fördomar och hat mot andra grupper också gör det.

VILL DU HA TEXTERNA I UTSTÄLLNINGEN UPPLÄSTA?

Så här kan du lyssna i mobilen

1. Besök levandehistoria.se/audioguide
2. Knappa in sidans nummer i audioguiden för att få höra texten från sidan.